

Årsrapport

2017

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

INNHOOLD

Forord	4
Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?	6
Norges OECD-kontaktpunkt – hva og hvem?	8

1

FREMME OECDS RETNINGSLINJER OG GI VEILEDNING I DISSE .....

10

Mot ny kurs i finansnæringen	12
Finanssektoren under lupen	14
Bidrar til en bærekraftig klesindustri	16
Kan din bedrift bli involvert i overtramp?	20
Samordnet veiledning om ansvarlig næringsliv	24

2

BEHANDLING AV KLAGESAKER .....

30

Er det for vanskelig å klage på overtramp?	32
KLAGEBEHANDLING – Status for enkeltsaker	34

3

SAMARBEID INTERNASJONALT MED OECD SENTRALT OG MED ANDRE OECD-KONTAKTPUNKT .....

36

Kontaktpunktordningen – det beste vi har, men ikke perfekt	38
Kontaktpunktet bidrar i internasjonale fora	40
Regnskap 2017 for Kontaktpunktet	46

Forord

Kontaktpunktet har møtt mange norske bedrifter i året som gikk. Vår erfaring er at svært mange er opptatt av å vere ansvarlege. Og vår nye utanriksminister Ine Eriksen Søreide har uttalt at Regjeringa har «tydelige forventningar til at norsk næringsliv kjenner og bruker FNs veiledende prinsipp for ansvarlig næringsliv og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv». Men mange bedrifter etterspør konkret rettleiing om korleis dei skal opptre ansvarleg. OECD gjer ein innsats for å svare på dette. Såkalte sektorretteliarar er blitt utarbeidde for ulike næringslivssektorar.

Utgangspunktet er OECDs retningslinjer for fleirnasjonale selskap – det grunnleggjande internasjonale dokumentet på feltet. Retningslinjene omfattar alle sentrale område for ansvarleg næringsliv: menneskerettar og miljø, arbeidsvilkår og anti-korrupsjon, forbrukarinteresser og openheit mm. Men dei er svært generelle. Derfor trengst det ei omsetjing eller konkretisering til kva dei inneber for det daglege arbeidet i det ein skilde føretaket eller konsernet. Dette har OECD gripe fatt i, i samspel med utvalde bedrifter, næringslivsorganisasjonar, arbeidstakarorganisasjonar, representantar frå sivilsamfunnet og ansvarlege styresmakter. Programmet har til no ført til fem viktige rettleiarar. To har særleg interesse for Noreg.

Den første er rettleiaren for institusjonelle investorar. Ved ei særskilt lansering med stor oppslutning i Oslo i september blei den presentert for eit norsk investormiljø. For norske føretak er dokumentet særleg interessant fordi Statens pensjonsfond utland er verdas største statlege investeringsfond. I tillegg har Noreg fleire andre større institusjonelle investorar, som gjennom år har arbeidd systematisk og målretta med ansvarlege investeringar. Den nye rettleiaren vil vere med å støtte oppunder og hjelpe til å utvikle vidare dette arbeidet. Samstundes vil den vere med å sikre konkurransevilkåra for norske investorar ved at dei kan krevje at også investorar frå andre OECD-land eller som er aktive i OECD-marknadene, følgjer dei same retningslinjene.

Den andre er rettleiaren for sko- og klesbransjen. Bransjen er bygd opp med innfløkte leverandørkjeder, ofte med produksjon i land prega av fattigdom, til dels med autoritært styre. Granskninga etter samanstyrtinga av fabrikkbygningen Rana Plaza i Bangladesh

i 2013 var ein augeopnar for mange. Dermed er også klesbransjerettleiaren viktig for mange norske bedrifter, fordi den gir råd om korleis ein skal undersøkje og handtere uansvarlege forhold i sine leverandørkjeder. Fleire norske og nordiske kleskonsern har arbeidd systematisk med dette gjennom fleire år. I den nye rettleiaren får dei ytterlegare støtte i dette arbeidet. Det norske kontaktpunktet har i 2017 merka ei stor interesse for slikt arbeid hos norske føretak, både ved arbeid i bedriftene gjennom deltaking på i workshop i Oslo og lanseringsseminar i Paris.

Eit anna utviklingstrekk ved sektorrettleiarane er verd å merke seg. Den første som blei laga gjaldt leverandørkjeder for konfliktmineralar. EU vedtok i 2017 ei bindande forordning for konfliktmineral-import og produksjon som legg OECD-rettleiaren til grunn. Dermed er den blitt til bindande lovreglar, som vil gjelde for EU-landa.

I denne årsrapporten presenterer vi fram hovudtrekka av det vi har arbeidd med gjennom året. Kvart år legg vi årsrapporten fram i eit dialogmøte med våre interessantar. I år har vi følgt opp eit innspel frå møtet i 2017, og slept til kritiske røyser i sjølve årsrapporten. Forum for utvikling og miljø kommenterer i eit intervju korleis terskelen for klage kan kjennast høg i forhold til ressursbruk og kva for utfall ein kan vente av ei klagesak. Kontaktpunktet erkjenner at styrkeforholdet mellom partar kan vere ujamnt. Ei viktig oppgåve for sekretariatet er å hjelpe partar med å forstå klageordninga og kva som skal til for å få behandla ein klage. Samtidig prøver vi i rapporten å gi oversyn over særleg norsk arbeid med ansvarleg næringsliv gjennom samtalar med norske aktørar. Dei viser at det går an å få til gode og viktige ting.

God lesing!

Ola Mestad

OLA MESTAD
leiar

Hva er OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv?

OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er anbefalinger fra OECD-landene for å fremme ansvarlig næringsvirksomhet i alle sektorer. Retningslinjene er de eneste multilateralt vedtatte og omfattende retningslinjene for ansvarlig næringsvirksomhet som 48 regjeringer har forpliktet seg til å fremme.

Et hovedmål med OECDs retningslinjer er at næringslivet skal bidra til bærekraftig utvikling. Retningslinjene er tydelige på forventninger på områder som menneskerettigheter, herunder arbeidstakerrettigheter, miljø, antikorrupsjon og åpenhet. Samlet sett dekker retningslinjene alle sentrale områder innenfor samfunnsansvar.

Retningslinjene støttes av en unik implementeringsmekanisme av nasjonale kontaktpunkter. De nasjonale kontaktpunktene er etablert av tilsluttede regjeringer for å gjøre retningslinjene kjent og for å etablere en klageordning. Klageordningen sikrer at bekymrede interessenter har et sted å henvende seg. Kontaktpunktet legger til rette for dialog og mekling for å løse saker.

Ifølge OECDs retningslinjer skal bedrifter bidra til å:

Bevare miljøet

Respektere menneskerettigheter

Ivareta arbeidstakerrettigheter

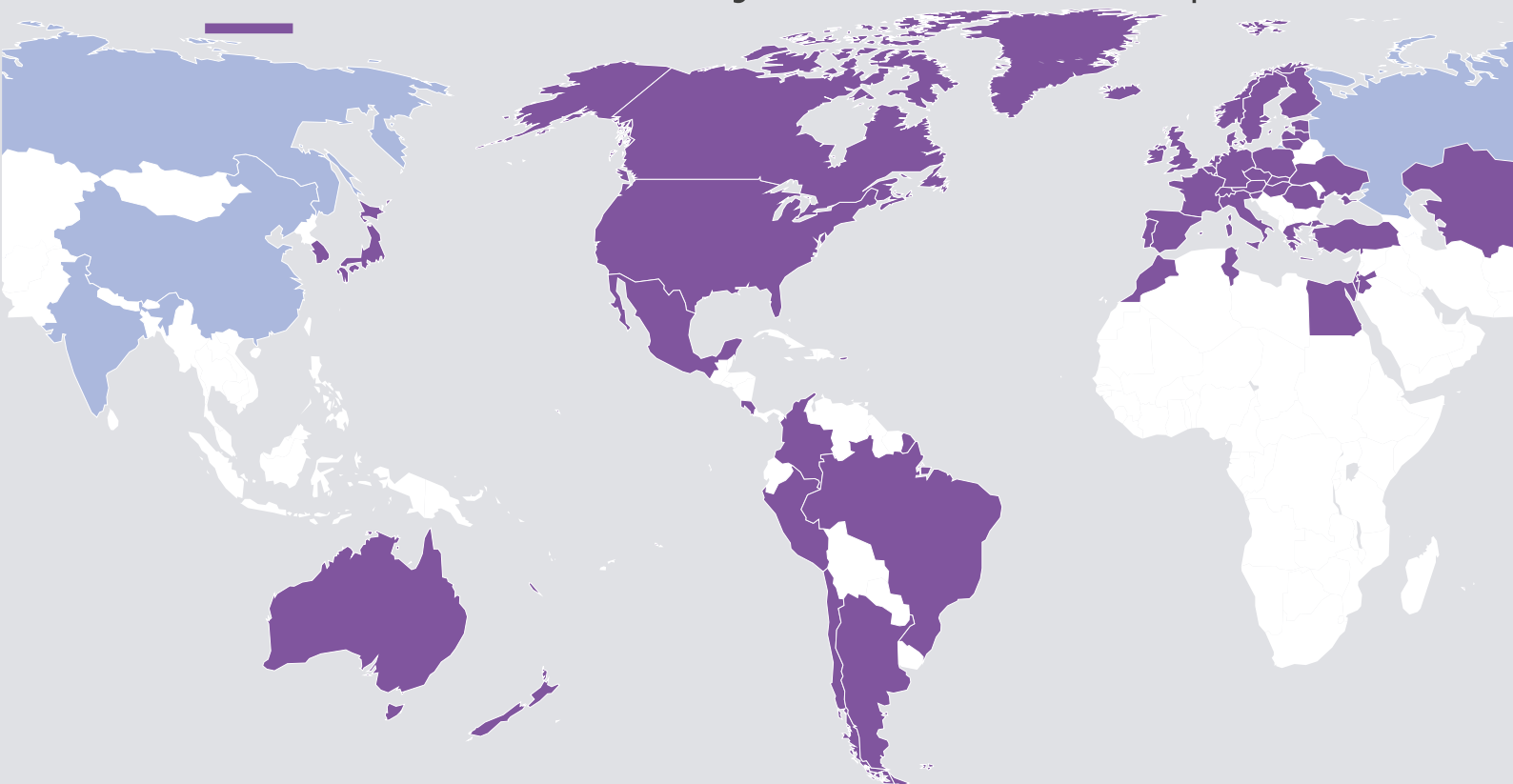

Unngå korrupsjon og smøring

I tillegg har Retningslinjene kapitler om åpenhet, rapportering, forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning.

48 land med nasjonale kontaktpunkt

● Land med kontaktpunkt:

Argentina, Australia, Østerrike, Belgia, Brasil, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Tsjekia, Danmark, Egypt, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Ungarn, Island, Irland, Israel, Italia, Japan, Jordan, Kazakhstan, Latvia, Litauen, Luxembourg, Mexico, Marokko, Nederland, New Zealand, Norge, Peru, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Sør-Korea, Spania, Sverige, Sveits, Tunisia, Tyrkia, Storbritannia, Ukraina og USA.

● Observatørland:

India, Kina og Russland.

Kartet er kun veiledende og tar ikke stilling til territoriell status eller suverenitet.

48 land har vedtatt å følge OECDs retningslinjer og er dermed forpliktet til å opprette et nasjonalt kontaktpunkt.

Kontaktpunktene møtes jevnlig hos OECD i Paris.

Norges OECD-kontaktpunkt – hva og hvem?

Norges OECD-kontaktpunkt er et uavhengig, offentlig ekspertorgan. Medlemmene oppnevnes av Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet på grunnlag av faglig kompetanse, og er basert på forslag fra arbeidslivets parter og sivilsamfunnet, representert ved NHO, LO og sivilsamfunnet ved ForUM for utvikling og miljø. Alle OECD-land er forpliktet til å etablere et kontaktpunkt. Hvordan disse er organisert, varierer fra land til land. Det norske kontaktpunktet bistår norske myndigheter i arbeidet med å fremme retningslinjene, og skal bidra med råd og veiledning i enkeltsaker.

MEDLEMMENE

OLA MESTAD

*professor dr. juris
Universitetet i Oslo
Leder*

FRODE ELGESEM

*advokat og partner i
Elgesem Advokatfirma AS*

SYNNE HOMBLE

*konserndirektør mobilitet og
strategi NSB-konsernet*

GRO GRANDEN

*spesialrådgiver
LO*

SEKRETARIATET

CATHRINE HALSAA

sekretariatsleder

BENTE F. BAKKEN

seniorrådgiver

Kontaktpunktet har tre hovedoppgaver:

Fremme OECDs retningslinjer

Behandling av klagesaker

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt

1

Fremme OECDs retningslinjer og gi veiledning i disse

En av kontaktpunktets viktigste oppgaver er å fremme OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv som et effektivt verktøy for å hindre overtramp.

Retningslinjene er nemlig mer enn fine ord. De utgjør et praktisk verktøy som kan hindre at norske bedrifter trår feil i møtet med mennesker, samfunn og miljø i sin internasjonale virksomhet.

Norges OECD-kontaktpunkt driver utstrakt informasjonsarbeid og veileder norske bedrifter og andre interessenter i hvordan de kan oppfylle kravene i OECDs retningslinjer – blant annet gjennom aktsomhetskurs og sektorspesifikke veiledere.

Mot ny kurs i finansnæringen

Etter massiv kritikk trakk fire norske banker seg i 2017 ut av Dakota Access Pipeline i USA. En av dem var DNB. Nå går selskapet opp nye spor, for å unngå å putte penger i prosjekter som er på kollisjonskurs med sentrale rettigheter og verdier.

Tekst: Marianne Alfsen

– Vi skal bidra til avkastning, men også til positiv samfunnsutvikling. Vi skal være redelige overfor kundene. Vi skal være åpne og ærlige, og i større grad lytte til andre interessenter, sier Kaj-Martin Georgsen, direktør for samfunnsansvar og næringspolitikk i DNB.

Det er ikke lenge siden finansnæringen ville stoppet før første komma. Nå er DNB blant finansaktørene som redefinerer sin rolle og løfter samfunnsansvar inn i den strategiske planleggingen.

– Som långiver har vi en unik mulighet til å påvirke. På investeringssiden er våre investeringer ofte små, men også der har vi makt til å påvirke sammen med andre, mener Georgsen.

Kulturutfordring

– Vi er vant til å tenke i Excel-ark og om det vi gjør omdømmemessig tåler forsiden på VG. Når vi nå stiller oss midt i samfunnet og sier at vi vil bidra positivt, så er det en kulturutfordring, smiler Georgsen, og

påpeker at finanssektoren har litt andre snublesteiner å forholde seg til enn næringslivet forøvrig, fordi den stilles til ansvar for hele verdikjeden den finansierer.

I USA kom DNB for eksempel i hardt vær da det viste seg at oljerørledningen de bidro til å lånefinansiere skulle gå over urfolksterritorier, til kraftige protester fra urfolksgrupper, som hevdet at deres interesser ikke ble ivaretatt av utbyggeren. Bråket rundt Dakota Access Pipeline, kombinert med ymse andre stormkast de siste årene, smurte en prosess som ifølge Georgsen allerede var i gang.

Hodet på blokka

– Vi har erkjent at forventningene til banker og hva vi investerer i har økt, sier Georgsen, og forteller om en klar bestilling fra toppledelsen: DNB skal ikke bare unngå å gjøre skade, men være en positiv kraft i samfunnet. Og samfunnsansvar er ikke noe som hører fagavdelingen til, det skal gjennomsyre hele selskapet.

Han innrømmer en viss uro knyttet til hvor lagelig selskapet stiller seg til hogg:

– Det vi sier vi skal gjøre, blir vi målt på. Og tatt på. Men vi har hodet på blokka allerede, gjennom å være Norges største bank. Skal vi endre kulturen og måten vi jobber på, har jeg tro på kraften som ligger i at ledelsen kommuniserer målene så tydelig utad.

Vi har erkjent at forventningene til banker og hva vi investerer i har økt

Kaj-Martin Georgsen, DnB

Aktsomhet

Når det går skeis, er ikke det å trekke seg ut eneste ansvarlige vei, slik Georgsen ser det. I USA rådførte DNB seg med den berørte urfolksgruppen og forsøkte å påvirke prosjektet.

– Det skjedde gjennom tett dialog og oppfølging av det kontroversielle selskapet og kontakt med de andre internasjonale bankene som finansierte prosjektet, forteller Georgsen.

Først da det ikke nådde frem, trakk DNB seg ut. En fremgangsmåte som Ola Mestad, leder av Kontaktpunktet, har uttalt er i tråd med OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger.

Men hva gjør DNB på forhånd, for å hindre at de putter penger i noe som ikke holder etisk vann?

Georgsen påpeker at selve fundamentet er den nye strategiske planen, som forankrer et sterkere, tydeligere og mer konkret forhold til samfunnsansvar i organisasjonen.

– Og så må du ha noen disipler som vil jage det, pollinere det, sier Georgsen, og påpeker at det handler om å gjøre forretning «The DNB Way» – overalt – og å stille krav til kundene:

– Vi krever for eksempel at selskaper vi låner ut penger til forholder seg aktivt til klimarisikoen

i sin virksomhet. En kunde som lukker øynene for problemstillingen, møter også en lukket dør hos oss, forteller Georgsen.

Kompetanseløft internt er et annet nøkkelord:

– Etter Dakota har vi for eksempel økt kompetansen på urfolks rettigheter. Neste uke kommer sametingspresidenten på besøk, som en del av en løpende dialog. Vi må invitere andre inn når vi trenger kunnskap, vi må gå i dialog i forkant, mener Georgsen.

Lakmustesten

Til syvende og sist står og faller alt på hvilke faktorer som tas med i betraktningen før banken inngår finansieringsavtaler.

– Vi må bli flinkere til å gjøre gode vurderinger av bærekraft. Der har vi vært for summariske, vurderingene er ikke blitt ettergått, sier Georgsen, og legger til at DnB allerede har innført et bredere og etterprøvbart aktsomhetsperspektiv i kredittprosessen.

Men Georgsen er tydelig på at det er et stykke igjen før han kan være sikker på at alt DnB gjør består det han beskriver som «lakmustesten»: Kan jeg fortelle det til mamma?

Finanssektoren under lupen

Samfunnets forventninger til ansvarlighet i finanssektoren har skutt i været de siste årene. I september inviterte Kontaktpunktet til seminar om hvilke krav OECDs retningslinjer stiller til investorer og hvordan de kan etterleves i praksis.

Hvor står vi, og hvor går vi? Det var blant de sentrale spørsmålene på seminaret, der norske finansaktører, eksperter fra OECD og FN, samt representanter for sivilsamfunn og myndigheter møttes til debatt og gjensidig læring.

Foranledningen var lanseringen av OECDs veiledningsdokument for ansvarlig forretningspraksis for institusjonelle investorer. Utgivelsen er et ledd i en større prosess i OECD, der målet er å utvikle bedre veiledning om hvordan aktører i finanssektoren kan etterleve OECDs retningslinjer.

Roel Nieuwenkamp og Barbara Bijelic fra OECD snakket om ansvaret investorer har for å kartlegge og unngå risiko i selskap de investerer, også der de

er minoritetsiere. Veilederen gir konkrete, praktiske råd om aktsomhetsvurdering, tilpasset finanssektorens komplekse og sammensatte porteføljer. OECD-representantene tok også opp hvordan en investor skal forholde seg når OECDs retningslinjer ikke overholdes. En investor er ikke ansvarlig for å avhjelpe skaden, men har makt og mulighet til å påvirke situasjonen i selskaper de har investert i.

Sivilsamfunnet ved Forum for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) og Amnesty International Norge ønsket veilederen velkommen, da den slår fast at investorer har et ansvar for å kartlegge sin rolle i mulige risikofylte investeringer.

Representanter for oljefondet (NBIM), FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (PRI), KLP, Nordea, og Norsk forum for bærekraftige og ansvarlige investeringer (NORSIF), delte sine erfaringer om hvordan de arbeider med ansvarlighet i praksis.

Roel Nieuwenkamp viste til de mange konkrete klagesakene som er blitt behandlet av OECD-kontaktpunkt, om institusjonelle investorers rolle og ansvar.

IDAR KREUTZER
adm. dir, Finans Norge

– Å fremme ansvarlighet i finanssektoren er av avgjørende betydning for en bærekraftig global økonomi. OECDs veiledningsdokument er et viktig verktøy for å bistå investorer i å forstå og håndtere risiko forårsaket av selskap de er investert i.

MONICA MEE
*Sustainability Specialist,
Nordea*

– Veilederen for institusjonelle investorer gir et klart signal om de forventninger som stilles til institusjonelle investorer, og veilederen kan bidra til gjøre det enklere å etterleve OECDs retningslinjer i praksis. Flere og flere banker utvikler nå strategier for ansvarlig virksomhet, men det er nok fortsatt et stykke vei å gå.

BEATE EKELØVE-SLYDAL
politisk rådgiver, Amnesty

– Investorer som ignorerer faresignaler, vil av Amnesty anses som medskyldige. Dersom investorer derimot går sammen og stiller krav til ansvarlighet, kan bransjen gi positive bidrag til å fremme og styrke menneskerettighetene.

Norske finansinstitusjoner og Nord-Dakota rørledningen

En rekke norske finansinstitusjoner, som DnB, Sparebank 1, KLP og Storebrand fikk våren 2017 stor oppmerksomhet i media og påtrykk fra kunder om å trekke ut sine investeringer i selskap som deltar i utbyggingen av Dakota Access Pipeline i USA. Ola Mestad uttalte at finansinstitusjonene har gått fram slik OECD forventer, de har hatt dialog med den berørte urfolksgruppa, Standing Rock Sioux Tribe, og de har prøvd å påvirke prosjektet i riktig retning før de trakk seg ut. Men det hadde vært ønskelig om en aktsomhetsvurdering ble gjort i forkant av reaksjonene.

Bidrar til en bærekraftig klesindustri

Hvordan kan norske aktører i sko- og klesbransjen sikre bedre arbeidsforhold, hindre brudd på menneskerettighetene og redusere miljøpåvirkningen av sin virksomhet? Det var tema for Kontaktpunktets bransjeseminar i juni for oppfølging av OECDs veileder for sko- og klesbransjen.

Klær og sko er blant de største gruppene forbruksvarer i verden. Bransjen opererer i en utfordrende verdikjede, som de siste årene har vært gjenstand for kritikk for dårlige arbeidsforhold i leverandørkjeden. I samarbeid med HM Norge og Norwegian Fashion Hub, inviterte derfor Kontaktpunktet norske bedrifter til arbeidsseminar om ansvarlig forretnings-etikk i sko- og klesbransjen.

Gjennom felles diskusjon rundt konkrete dilemmaer og krevende situasjoner, gjorde 30 deltakere et dypdykk i hvordan bransjen kan styrke sine aktsomhetsvurderinger. De diskuterte også hvordan den enkelte bedrift kan bruke sin påvirkningskraft til å hindre overtramp og bøte på utfordringer i leverandørkjeden.

Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem innledet med Regjeringens forventninger til et ansvarlig næringsliv og en gjennomgang av internasjonale standarder, som UNGP og OECDs retningslinjer. Jennifer Schappert fra OECD beskrev på sin side hvordan bransjen kan dra nytte av OECDs veileder for sko- og klesbransjen, som et verktøy til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger.

GODE DISKUSJONER: Deltakerne på seminaret bidro aktivt og engasjert til diskusjonen om ansvarlig forretningskikk i sko og klesbransjen.

LUISA BOOK

*Sustainability Manager
Norway, HM*

– Det var en effektiv workshop med en flink leder fra OECD som virkelig forklarte innholdet i veilederen på en enkel måte. Dessuten var det fantastisk å få lov å være en aktiv del av workshopens gruppearbeid, hvor mange bra diskusjoner tok sted. Jeg lærte mye av å lytte til andre og få nye perspektiver på mitt arbeid innen bærekraft.

VEGARD NEVERLIEN

*Corporate Social
Responsibility Manger,
Varner*

– Workshopen i forbindelse med lansering av OECD veileder for sko- og klesindustrien var nyttig og inspirerende. Veilederen er i seg selv et godt verktøy når man jobber med aktsomhetsvurderinger og ansvarlig innkjøp. I workshopen var det i tillegg mange gode diskusjoner og perspektiver på utfordringene og mulighetene i det å ta et aktivt samfunnsansvar i leverandørkjeden og i egen bedrift.

ELIN KATHRINE SAUNES

*prosjektleder Norwegian
Fashion Hub*

– Vi opplevde at det var solid opplegg for våre medlemmer, seminaret hadde godt tilpasset budskap samt gode og relevante eksempler. NFH er veldig fornøyd med at vi har god kontakt med Kontaktpunktet, som er positivt for oss og prosjektene næringen igangsetter for å øke kompetanse og utvikle næringen.

Norwegian Fashion Hub

NORWEGIAN FASHION HUB

OECDs kontaktpunkt har i 2017 etablert et samarbeid med Norwegian Fashion Hub, en næringsklynge for den norske motebransjen og en del av næringsklynge-programmet til Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet. Fokuset vil være på ansvarlig forretningspraksis og bærekraft for norske tekstiler- og merkevarer.

OECDs SEKTORVEILEDERE

– spesifikke råd for din bedrift

OECD har utarbeidet sektorveiledere som gir konkrete og praktiske råd tilpasset ulike bransjer. Veilederne belyser konkrete problemstillinger for ansvarlig næringsliv i de ulike bransjene. De fokuserer blant annet på hvordan bedrifter kan bruke sin påvirkningsevne for å sørge for ansvarlige leverandørkjeder i landbruks- og matvaresektoren, få til god interessentdialog med berørte parter i utvinningsindustrien, eller sikre ansvarlige leverandørkjeder i sko- og klesbransjen med millioner av ufaglærte, derav en stor andel kvinner. OECD har også utarbeidet en veileder for hvordan institusjonelle investorer kan gjøre aktsomhetsvurderinger i en krevende og kompleks finanssektor, samt en veileder for håndtering av konfliktmineraler.

OECD kom i 2017 med et nytt utkast til en generell veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Det norske kontaktpunktet inviterte til høring blant sentrale interessenter og sendte våre innspill til sekretariatet i Paris. Veilederen vil bli sentral for Kontaktpunktets kurs etter lansering.

Veilederne er unike i kraft av at de er anbefalinger fra myndigheter og utarbeidet i samarbeid med sentrale næringslivsaktører innen hver bransje. Veilederne legger vekt på interessentdialog og har også et særlig kjønnsperspektiv. Det er krevende for bedrifter å sette seg inn i hvilke forventninger som ligger i OECDs retningslinjer, og disse veilederne gir nyttige eksempler og råd. Norges OECD-kontaktpunkt arbeider for å fremme veilederne gjennom seminarer og kurs.

OECD har utarbeidet sektorveiledere som gir konkrete og praktiske råd tilpasset ulike bransjer. Veilederne belyser konkrete problemstillinger for ansvarlig næringsliv i de ulike bransjene.

OECDs veileder for finanssektoren – institusjonelle investorer.

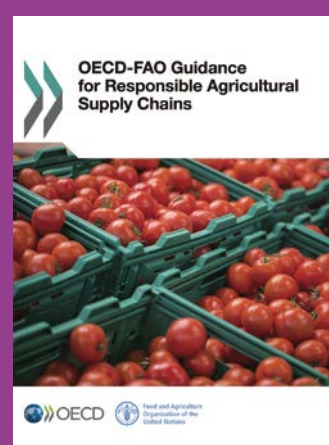
OECDs veileder for sko- og klesbransjen.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder for konflikt-mineraler.

OECDs veileder for god interessentdialog med berørte parter i utvinningssektoren.

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder i landbruks- og matvaresektoren.

Kan din bedrift bli involvert i overtramp?

Aktsomhetsvurderinger er en sentral metode for å sikre etterlevelse av OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. Kontaktpunktet arrangerer derfor jevnlig kurs i hvordan å gjennomføre dem.

Aktsomhetsvurderinger innebærer at bedriften systematisk kartlegger risiko og deretter treffer tiltak for å unngå å bidra til skade på mennesker, miljø og samfunn.

Det kan være krevende å sette seg inn i OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv og hvordan de kan etterleves i praksis. Gjennom en innføring i både retningslinjer og aktsomhetsvurderinger, er målet

med kursene å bidra til at bedriftene etablerer og videreutvikler rutiner for risikovurderinger i bedriften.

Sentrale temaer er hvordan gjennomføre interessentdialog, hvordan ivareta arbeidstakerrettigheter og hvordan sikre god innkjøpspraksis. Deltakerne får stifte bekjentskap med nyttige verktøy, samt får individuell veiledning av eksperter på området.

I 2017 deltok 12 bedrifter fra ulike sektorer og av ulik størrelse på kurs med tre heldagssamlinger – med et felles ønske å lære mer om hvordan være ansvarlige aktører i en globalisert verden med komplekse leverandørkjeder.

Mestad innledet på kurset for bedrifter i aktsomhetsvurderinger.

Kurs i aktsomhetsvurderinger

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGSLIV

MARI HAAVE SVEEN

*seniorrådgiver,
byggherreavdelingen,
Statsbygg*

Statsbygg har et overordnet ansvar for å bidra til en seriøs bygge- og anleggsbransje. Derfor er det viktig for oss å øke kunnskapen om hvordan vi kan fremme ansvarlighet i vår virksomhet og våre leverandørkjeder. Kurs hos OECDs kontaktpunkt er en av flere kilder for økt forståelse og deling av erfaring, og særlig har bruk av interessentdialog som virkemiddel vært interessant. Som statlig byggherre ville vi satt stor pris på om tilsvarende kurs også ble tilpasset offentlige virksomheter.

THOMAS TØNNESEN

*avdelingsleder internasjonale konsernkunder-
kundeanalyse, Dnb*

Spennende å få innblikk i andre virksomheters tanker knyttet til hvordan man opptre aktsomt i forretningsammenheng. Gode meningsutvekslinger og deling av erfaringer satt i en god ramme av foredragsholderne.

**JANNICKE
ARNESEN-ZARDI**

*Compliance
Officer/HR Rådgiver,
Norconsult*

Kurset i aktsomhetsvurderinger var nyttig, og det mest lærerike var å nettverke og høre om hvordan andre selskaper arbeider med due diligence, både i forhold til menneskerettigheter og anti-korrupsjon. Veiledningstimene var også verdifulle, da vi kunne se spesifikt på Norconsult og hva vi kan forbedre og arbeide videre med.

---

*Johan H. Andresen fra Etikkrådet
innledet på Kontaktpunktets seminar.*

Seminar om ansvarlig næringsliv som forretningsfordel

Et ansvarlig næringsliv er nøkkelen til en bærekraftig utvikling. Er det også forretningsfordel? Dette var tema for et oppfølgingsseminar 3. mars for bedriftene som tidligere hadde deltatt på kurs i aktsomhetsvurderinger.

Seminalet ble åpnet av statssekretær Laila Bokhari, som viste til at Regjeringen forventer at norsk næringsliv følger OECDs retningslinjer, og opptrer ansvarlig. Johan H. Andresen delte sine erfaringer fra Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland knyttet til risikovurderinger og fra Ferd AS om deres arbeid med ansvarlighet. Marie Rustad har studert tematikken og uttalte at unge talenter motiveres av bedrifters ansvarlighet, men bedrifter må ikke «rote vekk» viktige budskap om hvordan de jobber med ansvarlighet – det må forankres i hele organisasjonen.

*Statssekretær
Laila Bokhari
åpnet seminaret.*

Regjeringens handlingsplan slår fast at bedrifter skal få god veiledning på krav til ansvarlig næringsliv fra virkemiddelapparatet.

OECDs Kontaktpunkt har opprettet en nettportal der du finner informasjon om alle disse aktørene og hva slags krav og veiledning de gir på ansvarlig næringsliv.

Virkemiddelapparatet og krav til samfunnsansvar

En rekke offentlige aktører gir støtte til næringsfremme, som GIEK, Eksportkreditt, Innovasjon Norge, Norfund, Norad, Forskningsrådet og Utenriksdepartementet.

Regjeringens handlingsplan for menneskerettigheter og næringsliv slår fast at: Selskaper som søker statlig økonomisk støtte eller tjenester skal få god og samstemt informasjon og veiledning om samfunnsansvar og Regjeringens forventninger om å respektere menneskerettighetene.

OECDs Kontaktpunkt har i samarbeid med ovennevnte aktører utarbeidet en nettportal til virkemiddelapparatets krav og veiledning på ansvarlig næringsliv. På portalen finner du kort informasjon om aktørene og hva slags krav og veiledning de gir på ansvarlig næringsliv.

www.responsiblebusiness.no/nettportal-ansvarlig-naeringsliv/

Å fremme respekt for menneskerettigheter er avgjørende i arbeidet med å utvikle et ansvarlig næringsliv.

Samordnet veiledning om ansvarlig næringsliv

Kontaktpunktet arbeider for å bidra til at statlige aktører kan gi god og samstemt veiledning for bedrifter i risikohåndtering og aktsomhetsvurderinger. Kontaktpunktet arrangerte 31. mai for andre gang innføringskurs for offentlige aktører i metoden aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter.

Deltakere fra Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK), Innovasjon Norge (INN), Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), GIEK Kredittforsikring, Nasjonal Institusjon for Menneskerettigheter (NIM), Utenriksdepartementet (UD), Norfund, og Norad bidro til gode diskusjoner om hvordan vi sammen kan fremme respekt for

menneskerettigheter og ha et omforent budskap til norske selskap og aktører.

Det ble gitt innføring i metoden aktsomhetsvurderinger, som bedriftene har lært på Kontaktpunktets kurs. Varner deltok på kurset, og delte sine erfaringer i arbeidet med aktsomhetsvurderinger. De drøftet noen av de konkrete utfordringene de står ovenfor i tekstilbransjen, med en rekke underleverandører i land med store menneskerettighetsutfordringer. Det var motiverende for deltakerne å lytte til hvordan Varner systematisk arbeider med å håndtere risiko og stille krav til samarbeidspartnere for å unngå å bidra til menneskerettighetsbrudd.

KAMIL ZABIELSKI
*teamleder bærekraft,
GLEK – Garantiinstituttet
for eksportkreditt*

– GLEK ser en stor verdi i Kontaktpunktets kurs som har bidratt til en konstruktiv dialog med våre kunder. Kurset for offentlige aktører er viktig for å bidra til at de ulike aktørene i virkemiddelapparatet stiller like forventninger til bedriftene når det gjelder ansvarlig næringsliv.

– Vi ser frem til å samarbeide med Kontaktpunktet om et industri-spesifikt kurs for våre kunder innen skipsfart i 2018.

KRISTIN IMAFIDON
seniorrådgiver, Norfund

– Norfunds oppgave er å bidra til å utvikle bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Identifikasjon og håndtering av sosial og miljømessig risiko er en sentral del av vårt arbeid. Kurset ga mulighet til å bli bedre kjent med andre statlige aktører som arbeider med spørsmål knyttet til menneskerettigheter og næringsutvikling i utviklingsland.

**ADELE MATHESON
MESTAD**
*assisterende direktør,
Norges nasjonale
institusjon for
menneskerettigheter*

– Kontaktpunktets kurs i ansvarlig næringsliv for statlige aktører var svært interessant og nyttig. Det setter offentlige aktører i stand til å gi god og samstemt veiledning om hvordan selskaper kan sikre menneskerettighetene gjennom systematiske aktsomhetsvurderinger. Dette bidrar til å fylle gapet mellom det offentliges og det privates ansvar for å sikre grunnleggende rettigheter.

Konsernkonferanse i Aker ASA

Kontaktpunktet var 16. mars 2017 invitert til å orientere LO-klubbene i Aker ASA om forventninger til samfunnsansvar og hva som ligger i OECDs retningslinjer. Dette ble et spennende møte med dialog mellom både fagforeningsrepresentanter, ansvarlige for CSR i forretningsområdene og ledelsen representert ved Atle Kigen, kommunikasjonsdirektør i Aker ASA.

Arbeidstakerorganisasjonene har et ansvar for å fremme Retningslinjene, var ett av flere budskap fra sekretariatet. Det ble diskutert hvordan globale rammeavtaler ofte stiller krav om etterlevelse av retningslinjer og konvensjoner, herunder kapittel IV. og V. i OECDs retningslinjer som omhandler Menneskerettigheter og Sysselsetting og forhold mellom partene i arbeidslivet.

Ansvarlig innkjøpspraksis

Kontaktpunktet innledet på IEHs lansering av innkjøpsguide 18. september. Guiden bygger på en global undersøkelse som viser at bedrifter gjennom dårlig innkjøpspraksis kan undergrave egne standarder og leverandørenes evne til å sikre gode arbeidsforhold. God innkjøpspraksis er et viktig aspekt ved OECDs retningslinjer som understreker at bedrifter bør kartlegge om de har produksjon i land med høy risiko for korrupsjon, barnarbeid, tvangsarbeid, og svake faglige rettigheter. Det er derfor viktig for bedrifter å ha en tydelig policy knyttet til ansvarlig innkjøpspraksis, der det å stille krav til leverandører, og deres bruk av underleverandører er særlig viktig. Initiativ for etisk handel arrangerer kurs for bedrifter i innkjøpsguiden.

EU og ansvarlig næringsliv

At EU er viktig for næringslivet gjennom EØS-avtalen er en kjent sak. Det som kanskje får mindre oppmerksomhet er at EU også forsøker å bidra til at bedrifter opptre ansvarlig. Kontaktpunktet følger EUs arbeid på dette området og Ola Mestad innledet på et seminar om ansvarlig næringsliv i regi av EUs økonomiske og sosiale komité i Brussel 20. februar. Tema på seminaret var hvordan EU integrerer krav til samfunnsansvar i sine handelsavtaler, med handelsavtalen med Sør-Korea som case.

EU bygger sitt arbeid med ansvarlig næringsliv på FNs retningslinjer og standarder utviklet av OECD, men kan ofte gå lengre. På mange områder har EU myndighet til å lage bindende regelverk – ikke bare for statene, men også for individer og bedrifter. Noe av dette regelverket blir også bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. Dette gjelder for eksempel direktivene for anskaffelser som stiller krav om samfunnsansvar og direktivet om store bedrifters plikt til å offentliggjøre informasjon av ikke-økonomisk karakter.

OECDs retningslinjer er frivillige, men de kan bidra til bindende regelverk. EU har innarbeidet anbefalingene fra OECDs veileder på konfliktmineraler inn i den nye EU-forordningen om konfliktmineraler, som etablerer bindende aktsomhetskrav til importører.

Medieomtale av Kontaktpunktet

BÆREKRAFTSMÅLENE

De 17 bærekraftsmålene er ambisiøse og har blant annet som mål å utrydde alle former for fattigdom og bekjempe klimaendringene. Målene kan ikke nås uten næringslivets bidrag og privat kapital. Ansvarlig opptreden av næringslivsaktører er både et viktig ledd i oppfyllelsen av enkelte av målene og grunnleggende for å oppnå helheten. OECDs retningslinjer uttrykker grunnkrav til ansvarlig næringsliv som er en forutsetning for at FNs bærekraftsmål kan nås.

Behandling av klagesaker

OECDs kontaktpunktordning gir enkeltindivider, lokalsamfunn og organisasjoner et sted å klage når de mener flernasjonale selskaper har påvirket mennesker, samfunn og miljø negativt. Det gjør OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv unike. Ingen andre internasjonale instrumenter har en tilsvarende klageordning.

Kontaktpunktet i Norge behandler klager mot norske selskaper, der det er påstand om manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer.

Klageprosessen er ikke-rettslig. Kontaktpunktet tilbyr veiledning, dialog og mekling mellom partene, og målet er å komme frem til en felles løsning. Saksbehandlingen skal være upartisk, forutsigbar, rettferdig og i tråd med retningslinjene.

Er det for vanskelig å klage på overtramp?

Det norske kontaktpunktet behandler få klagesaker. Det betyr ikke nødvendigvis at norske bedrifter holder sin sti ren. Årsaken er snarere at sivilsamfunnet nøler med å ta ordningen i bruk.

Tekst: Marianne Alfsen

Kontaktpunktordningen kan ikke selv ta initiativ, men er avhengig av å motta klager på manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.

– Klagemuligheten blir brukt for lite, sier Markus Rotevatn, fagrådgiver i Forum for utvikling og miljø, en sammenslutning av 50 norske organisasjoner.

Spørsmålet er: hvorfor?

Ressurskrevende

– Et svar som går igjen hos våre medlemmer, er at prosessen er for ressurskrevende, sier Rotevatn.

Han forteller at særlig små organisasjoner finner det vanskelig å dedikere måneder til å utarbeide en klage – uten å vite om den oppfyller de strenge kravene, og uten å vite om det innklagde selskapet vil delta i prosessen dersom den blir antatt.

Det er særlig vanskelig å avkreve den nødvendige innsatsen fra ofrene for brudd på OECDs retningslinjer med så mange usikkerhetsfaktorer.

– De er også redde for å kaste blå i øynene på ofrene, sier Rotevatn, og legger til at dersom en klage blir avist, oppleves det som en utfordring å forsvare ressursbruken ovenfor donorer.

– Mange skulle ønske at ordningen fungerte mer som en varslingsinstans, der organisasjonene ikke selv må fremskaffe all dokumentasjon, sier Rotevatn.

David mot Goliat

Dersom klagen går videre til mekling i regi av Kontaktpunktet, må organisasjonene sette av ytterligere ressurser for å følge opp. Ifølge Rotevatn opplever organisasjoner som har ført klagesaker prosessen som langdryg.

– I tillegg opplever de en skjevhet i styrkeforholdet, sier Rotevatn, og forteller om en følelse av å være en aktivist som møter en mur av jurister og utømmelige ressurser – både i Kontaktpunktet og i den innklagede bedriften.

– Det innebærer både en språk- og en kulturbarriere, der alle parter har et ansvar for å forstå hverandre

Klagemuligheten blir brukt for lite

Markus Rotevatn, ForUM

bedre, mener Rotevatn, og påpeker hvor viktig det er for organisasjonene å bli tatt på alvor og å bli møtt med respekt.

På lag med næringslivet?

– Kontaktpunktet har de siste årene særlig hatt fokus på informasjonsarbeid rettet mot næringslivet, uten en tilsvarende satsning på sivilsamfunnet. Det har nok bidratt til at organisasjonene føler Kontaktpunktet står nærmere næringslivet enn sivilsamfunnet, mener Rotevatn.

Kontaktpunktet planlegger i 2018 å styrke sivilsamfunnets kjennskap til retningslinjene og klageordningen, og Rotevatn understreker at dialogen er i gang.

For dårlige resultater for ofrene?

– Når det gjelder resultater, så har nok mange fokus på konkret, økonomisk oppreisning for ofrene, som jo er sjelden, sier Rotevatn.

Han legger til at prinsipielle avgjørelser, som skaper presedens og fører til endring over tid, også opplevs som et godt resultat.

– Men sånn det har vært til nå kan noen oppleve at det er en seier bare det at klagen går videre til mekling, og sånn kan det jo ikke være, sier Rotevatn.

Riktig bruk av ressurser?

Han påpeker at alle organisasjoner til enhver tid må vurdere hvor de kan oppnå best resultater. Det er ikke alltid i kontaktpunktsystemet.

– For store organisasjoner, med mye kapasitet, kompetanse og gode kontakter i næringslivet, kan direkte dialog være vel så nyttig. Men for de mindre organisasjonene, eller når selskapet ikke viser interesse, gir det helt klart styrke å ha Kontaktpunktet som døråpner til dialogen, sier Rotevatn, og avslutter:

– Vi opplever kontaktpunktordningen som viktig, og klagemekanismen som den beste vi har. Vi som organisasjoner bør absolutt bli flinkere til å bruke den, men det ligger mye forpliktelse i å skulle være en slik klageinstans. Dersom slike frivillige ordninger ikke fungerer, blir fokuset vårt fort vendt mot mer bindende ordninger for næringslivet. For organisasjonene blir merverdien regnet ut et sted mellom ressursbruken som kreves og mulige resultater.

Industri Energi mot DNO ASA

Kontaktpunktet har i 2017 håndtert en klage hvor det norske fagforbundet Industri Energi på vegne av den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union klaget det norske oljeselskapet DNO ASA (DNO) inn for Norges OECD-kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv. Klagen ble tatt til behandling i Kontaktpunktet og det ble initiert mekling og dialog som ikke førte frem. I tråd med våre rutiner vil nå

Kontaktpunktet behandle klagesaken og legge frem en slutterklæring, med eventuelle anbefalinger til selskapet for å etterleve OECDs retningslinjer. Det primære klagepunktet som Kontaktpunktet ble bedt om å granske gjaldt påstanden om mangel på dialog mellom DNO og arbeidstakernes representanter i Jemen knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften i 2015.

Hvordan håndterer norske bedrifter risiko i krevende markeder?

NHO er tydelige på at norske bedrifter som opererer i krevende markeder må gjøre det de kan for å hindre overtramp og fremstå som konstruktive endringsagenter. I noen land der norske bedrifter opererer er det store utfordringer knyttet til menneskerettigheter, organisasjonsfrihet og arbeidstakerrettigheter. I slike tilfeller er det viktig å få til en dialog med myndighetene på stedet og lytte til anbefalinger fra Kontaktpunktet og andre interessenter.

Det er viktig at norske bedrifter i utlandet har tett dialog med utenriksstasjonene. Stasjonene bør være tydelige på hvilke krav som stilles til ansvarlighet og risikovurderinger, samtidig

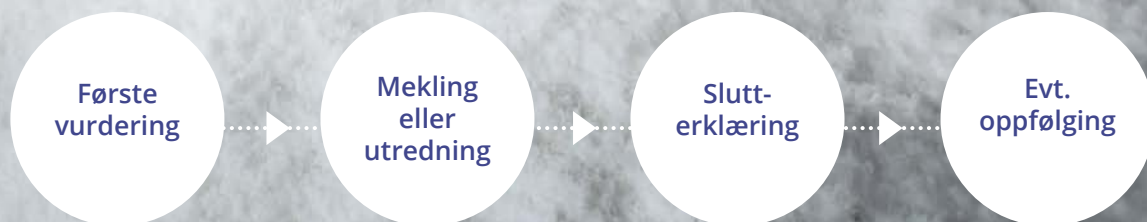
bør utestasjonene bidra med god veiledning på samfunnsansvar og gi råd om hvilke utfordringer bedrifter kan møte. Her trekker NHO eksempelvis frem menneskerettighetsområdet, og fremhever at det er viktig å gi råd tilpasset både store og små bedrifter.

Jon Veia – NHO

De fire stadiene i Kontaktpunktets klagebehandling

3

Samarbeid internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt

Den tredje hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å samarbeide og dele beste praksis med OECD og de 48 kontaktpunktene i andre land. Det er avgjørende for tilliten til kontaktpunktsystemet at flernasjonale selskaper møter like krav og forventninger, uansett hvilket OECD-land de har røtter i. Kontaktpunktene har imidlertid ulik organisering, ressurstilgang og status som utfordrer det prinsippet.

Kontaktpunktordningen

– det beste vi har, men ikke perfekt

Det norske Kontaktpunktet har ressurser, uavhengighet og tillit nok til å bidra i tråd med intensjonene. Slik er det ikke overalt. Kontaktpunktet bidrar derfor aktivt for å løfte ordningen internasjonalt.

Tekst: Marianne Alfsen

- Det er alvorlige mangler og ulikheter i kontaktpunktsystemet innen OECD-familien, innrømmer kontaktpunktmedlem Frode Elgesem.
- Når det er sagt, så er systemet unikt, fortsetter han, og påpeker at OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv er de eneste som bringer partene til forhandlingsbordet, gjennom en klagemekanisme.
- Det gjør kontaktpunktsystemet viktig for standardsetting og utvikling av kravene til næringslivet, sier Elgesem.

Mange saker løst

At kontaktpunktordningen kan være en betydelig faktor, er den såkalte Heineken-saken et godt eksempel på. I 2017 meklet det nederlandske kontaktpunktet frem en avtale mellom Heineken-konsernet og tidligere ansatte i DR Kongo – som anklaget konsernet for urettmessige oppsigelser og manglende lønn.

Elgesem trekker også frem det sveitsiske kontaktpunktets arbeid med fotball-VM i Qatar, som ga store forbedringer i arbeidsforholdene for migrantarbeidere.

- Det norske og svenske kontaktpunktets arbeid med Statkraft og Jijnjevaerie Sameby, og konflikten rundt vindkraftutbygging i et urfolksområde, er et godt eksempel på at Kontaktpunktet kan bringe partene sammen og slik bidra til løsninger av konflikter mellom næringsliv og urfolk, påpeker Elgesem.

Store svakheter

Felles for det sveitsiske, nederlandske, svenske og norske kontaktpunktet, er at de har ressurser nok til å behandle klagesakene som kommer inn.

- Slik er det ikke over alt, påpeker Elgesem.

Mens flere kontaktpunkt består av en enslig byråkrat, som også har andre oppgaver, har det norske Kontaktpunktet et eget sekretariat og et ekspertorgan ledet av en professor og tre medlemmer, utnevnt etter forslag fra sivilsamfunnet, NHO og LO.

- Den norske tenkemåten er at Kontaktpunktet skal være uavhengig av Regjeringen, noe vi mener er en stor fordel, særlig i klagebehandling, forteller Elgesem.

– Å styrke kontaktpunktordningen i land der den står svakt vil innebære et enormt fremskritt for et ansvarlig næringsliv

Frode Elgesem, kontaktpunktmedlem

Bidrar internasjonalt

Ulik organisering og prioritet fører til store forskjeller i hvor godt næringslivet blir passet på i de ulike OECD-landene.

– Å styrke kontaktpunktordningen i land der den står svakt vil innebære et enormt fremskritt for et ansvarlig næringsliv, mener Elgesem.

Det norske kontaktpunktet er ansett som et av de mer velfungerende, og deltar aktivt i forbedringsarbeidet. Blant annet deltok Elgesem i en fagfelle-vurdering i Chile i 2017 – en grundig gjennomgang av det chilenske kontaktpunktets virke, som leder til konkrete forslag til forbedringer. Alle kontaktpunkt skal ha gjennomgått fagfelle-vurdering innen 2023.

– Fagfelle-vurderinger er viktige, men det er ikke nok ressurser til å gjennomføre dette i alle land, og det skjer bare én gang. Det trengs mer ressurser og en oppfølgingsmekanisme, mener Elgesem.

Et godt resultat?

Kontaktpunktordningen kritiseres også for å ikke frembringe gode nok resultater. Elgesem mener det er behov for økt kompetanse i klagesaksbehandling i mange land. Samtidig er det i noen tilfeller et

misforhold mellom partenes forventninger til resultat og ordningens mål.

Heineken-avtalen innebærer kompensasjon, noe som er sjelden. Kontaktpunktet legger til rette for mekling, og har ikke mandat til å pålegge kompensasjon – bare anbefale at det vurderes.

– Fotball-VM-saken er mer typisk, mener Elgesem.

Hovedresultatet var en bedre forståelse av menneskerettighetsforpliktelser i FIFA, som førte til store endringer – blant annet i kravene til lokale samarbeidspartnere. Statkraft-saken endte først uten avtale, men prosessen bidro til at partene kom til enighet på et senere tidspunkt.

– Vi må hegne om Kontaktpunktordningen, for det er det er det beste instrumentet vi har. Men ordningen står og faller på om den blir brukt. At sivilsamfunnet faktisk rapporterer inn saker, påpeker Elgesem, og legger til:

– Derfor må vi fokusere mer på å utvikle sivilsamfunnets evne og vilje til å benytte seg av systemet.

Kontaktpunktet bidrar i internasjonale fora

Kontaktpunktet har i løpet av 2017 deltatt på og bidratt til internasjonale møter, med næringsliv, OECD sentralt, andre kontaktpunkt, FN, sivilt samfunn og fagforeninger.

Disse arrangementene er en viktig arena der Kontaktpunktet jobber for å fremme retningslinjene og styrke kontaktpunktordningen og er en essensiell del av vårt tredelte mandat. Deltakelse på diverse seminarer, både i Norge og i utlandet, bidrar til å forankre forståelsen av OECDs retningslinjer i flere land og vil således bidra til likere spilleregler for internasjonalt næringsliv.

Kontaktpunktet har i 2017 selv avholdt åtte arrangement om ansvarlig næringsliv. I tillegg har Kontaktpunktet innledet på 22 ulike arrangementer, nasjonalt og internasjonalt. Deltakere og samarbeidspartnere på disse har vært norsk næringsliv, andre statlige og internasjonale aktører, akademia og norske interesseorganisasjoner, deriblant utviklingsorganisasjoner og arbeidstakerorganisasjoner. Tematikken for disse arrangementene har blant annet vært OECDs retningslinjer, aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsfeltet, herunder ansvarlig næringsliv i finanssektoren, arbeidstakerrettigheter og OECDs sektorveiledere.

Stor interesse i Litauen for Norges Kontaktpunkts erfaringer.

Elgesem og Roel Nieuwenkamp i Chile.

Fagfellesamarbeid med andre kontaktpunkt styrker ordningen

En sentral del av OECDs kontaktpunktordning er fagfellestøtte. Nasjonale OECD-kontaktpunkt oppfordres til å bistå hverandre og dele erfaringer. I 2017 deltok Norge på følgende aktiviteter:

Chile: Frode Elgesem var del av fagfelleteamet som foretok en gjennomgang av Chiles kontaktpunkt august 2017. Disse gjennomgangene er svært verdifulle for å bidra til konkrete råd om hvordan ordningen kan fungere i alle de 48 landene som har OECD-kontaktpunkt.

Frode Elgesem deltok også på regionalt seminar om menneskerettigheter og næringsliv i Santiago

de Chile i januar. Seminaret var i regi av FNs høykommissær for menneskerettigheter sitt regionkontor i Sør-Amerika, og samlet representanter fra næringsliv, nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner og nasjonale OECD-kontaktpunkt i regionen.

Litauen: Sammen med Danmarks kontaktpunkt deltok Kontaktpunktet på en kapasitetsbyggingsworkshop og næringslivsseminar i regi av Litauens kontaktpunkt. Fokus for seminaret var prosedyre-retningslinjer, nettsider, informasjon og seminarer for å fremme OECDs retningslinjer, samt promotering av ordningen for Litauiske interessenter.

Elgesem hadde møter med Norges ambassadør Beate Stirø og leder av Chiles advokatforening Arturo Alessandri Cohn.

OECDs globale forum for ansvarlig næringsliv

OECD-Forumet samlet i juni 2017 om lag 900 deltakere fra næringsliv, siviltt samfunn, arbeidslivets parter og myndigheter, som setter aktuelle tema om ansvarlig næringsliv på dagsorden. Generalsekretær Angel Gurría åpnet forumet og slo fast at et ansvarlig næringsliv er sentralt for en mer rettferdig globalisering. Han trakk også frem klagesaken mellom Statkraft og Samebyen som et av tre eksempel på at klagebehandling i kontaktpunktet kan gi gode avtaler mellom næringslivet og berørte grupper.

Sentrale tema på forumet var hvordan finansnæringen kan opptre ansvarlig og investorer kan gjøre aktsomhetsvurderinger og hvordan et ansvarlig næringsliv er en forutsetning for å oppnå bærekraftmålene. Det er mer enn 45 millioner mennesker som lever i slavelignende tilstander i verden i dag, og mer prekært enn noensinne med internasjonale standarder. Næringslivsaktører viste til OECDs retningslinjer er gullstandarden for et ansvarlig næringsliv. Kontaktpunktordningen ble trukket fram som en pro-business aktør som veileder bedrifter i hvordan unngå overtramp og kartlegge risiko i sin virksomhet. Ola Mestad deltok i et panel om hvordan handelshøgskoler kan undervise morgendagens ledere i ansvarlig næringsliv.

Engasjerende FN-forum om tilgang til oppreisning og erstatning

FNs forum for næringsliv og menneskerettigheter samlet i november 2017 flere tusen deltakere. Hovedtema for årets forum var tilgang på effektive klageordninger for oppreisning og erstatning. OECDs Kontaktpunktordning og klagebehandling fikk naturlig nok betydelig oppmerksomhet, og det ble gitt både ris, ros og oppfordringer til bedringer av kontaktpunktsystemet. Gjennom mer enn 60 parallelle sesjoner ble det drøftet hva som kan gjøres for at arbeidstakere, kvinner, urfolk, lokalsamfunn og andre som blir negativt berørt av næringsvirksomhet kan sikres bedre tilgang til muligheter for oppreisning.

Flere sesjoner hadde fokus på OECDs kontaktpunktordning og hvordan den kan brukes. Heineken-saken ble trukket frem som et vellykket eksempel på mekling gjennomført av det nederlandske kontaktpunktet (se mer omtale i intervju med Frode Elgesem). Andre sentrale tema på konferansen var behov for opptrapping av handlingsplaner for menneskerettigheter og næringsliv, beskyttelsesbehov for menneskerettighetsforkjempere som arbeider med næringslivsspørsmål, ansvarlighet i finanssektoren samt bærekraftmålene og ansvarlig næringsliv.

Meklingsseminar

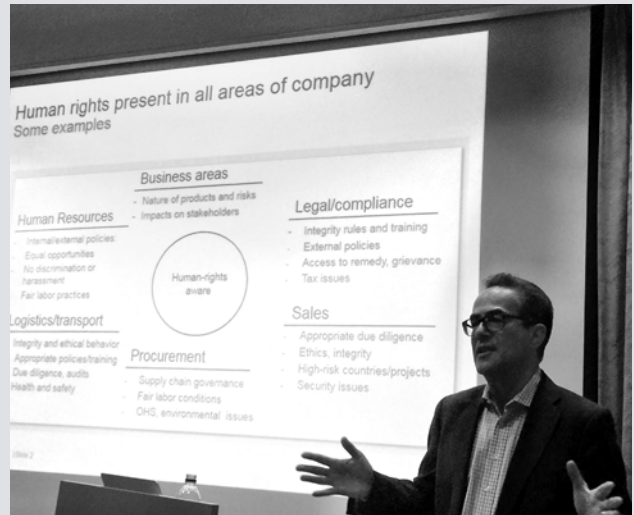
Hvordan best legge til rette for en god dialog? Hva kan kontaktpunktene gjøre dersom et innklaget selskap ikke ønsker dialog? Hvordan balansere behov for konfidensialitet og offentlighet i prosessen? I september 2017 deltok det norske Kontaktpunktet sammen med 11 andre kontaktpunkt på meklingsseminar i Washington D.C. i regi av det amerikanske Kontaktpunktet. Mekling, konfliktløsning og dialog står sentralt i Kontaktpunktets mandat, og det er viktig å være forberedt på de utfordringer Kontaktpunktet kan møte i slike prosesser.

Banker og ansvarlighet – Mestad tilstede på Thun-gruppens årsmøte i Sveits

Thun-gruppen er en sammenslutning av store banker som arbeider med bankvesenet oppfyllelse av UNGP. Ola Mestad deltok i Thun-gruppens årsmøte i Sveits i juni. Det vakte stor internasjonal debatt da Thun-gruppen fikk kritikk for hvordan de har tolket bankenes ansvar, av professor John Ruggie, som utarbeidet UNGP. Dette sto sentralt på årsmøtet.

Samarbeid med Rafto-stiftelsen

Torsdag 5. oktober arrangerte Bergen Næringsråd i samarbeid med Institute for Human Rights and Business (IHRB) og Rafto-stiftelsen et frokostmøte med tittelen «Menneskerettigheter – i næringslivets interesse». Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem deltok og introduserte FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv med fokus på aktsomhetsvurderinger som et viktig virkemiddel for å kartlegge om selskap bidrar til risiko på mennesker, samfunn og miljø. Ron Popper, tidligere direktør for samfunnsansvar i ABB konsernet, gav gode praktiske eksempler på hvordan konsernet har integrert og implementert aktsomhetsvurderinger i sin forretningsmodell.

Nordisk-baltisk samarbeid

Det norske og danske kontaktpunktet har tatt initiativ til å igangsette samarbeid mellom kontaktpunktene i nordisk-baltiske land. Dette inkluderer de nasjonale OECD-kontaktpunktene i Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island, Estland, Latvia og Litauen, og vil bli fulgt opp med et seminar i 2018, trolig i ett av de baltiske landene.

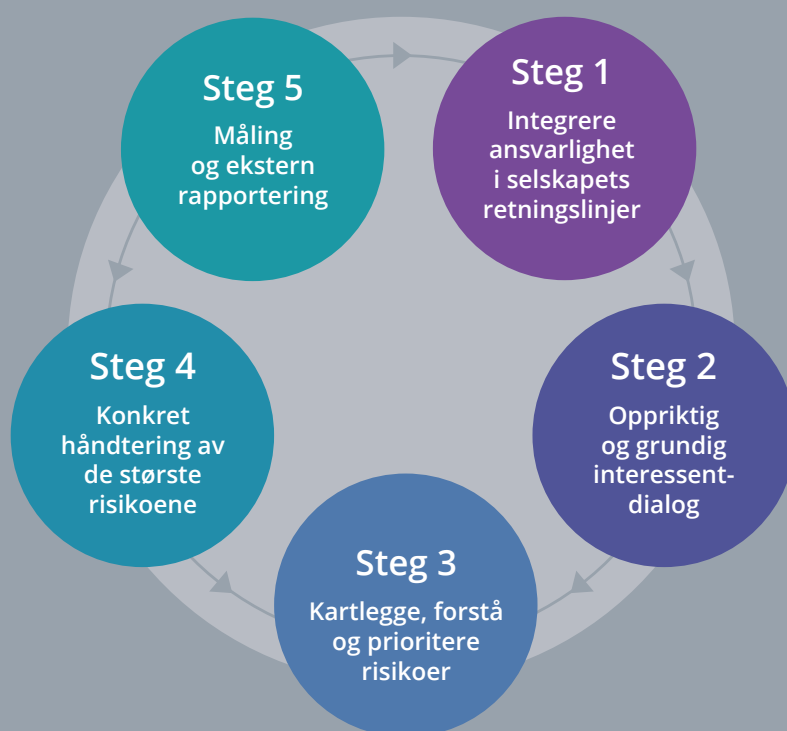
Regnskap 2017 for Kontaktpunktet

Kontaktpunktets budsjett går i hovedsak til honorar til Kontaktpunktmedlemmene og ansatte i sekretariatet (2 fast ansatte og en midlertidig). Øvrige midler går til håndtering av klagesaker, utarbeidelse av informasjons- og kursmateriell og faglig bistand.

Alle beløp er i NOK

	2017 FORBRUK
Honorar Kontaktpunktmedlemmene	345 000
Lønn sekretariatet	2 629 000
Reiser	378 000
Ekstern konsulentbistand	336 000
IKT, div kontor og trykksaker	85 000
Informasjonsvirksomhet, kurs og møter	309 000
Oversettelser	325 000
Totalt	4 407 000

5 steg for å sikre ansvarlighet

OECDs retningslinjer forventer at selskap gjennomfører aktsomhetsvurderinger – due diligence. Målet er å kartlegge om selskap bidrar til risiko på mennesker, samfunn og miljø, og hvordan skade og negativ effekt håndteres, følges opp og kommuniseres utad. Selskap skal se på risiko forårsaket både av egen virksomhet og gjennom forretningsforbindelser eller i leverandørkjeden.

De fem stegene illustrerer at dette er en kontinuerlig prosess gjennom hele virksomhetens levetid.

KONTAKT OSS

Norges OECD-kontaktpunkt
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no
E-post: OECDncp@mfa.no

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV